

2. ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΝ

2.1 ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ - ΑΚΡΟΤΑΤΑ - ΣΥΜΜΕΤΡΙΕΣ

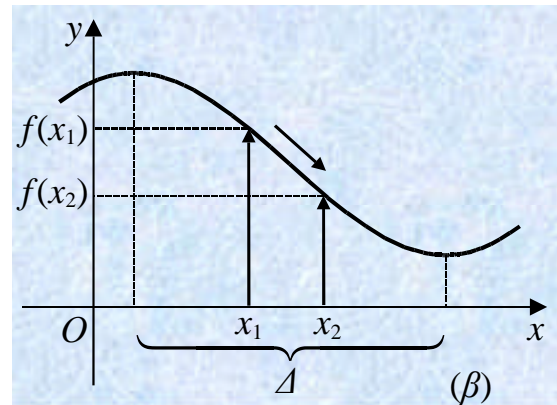
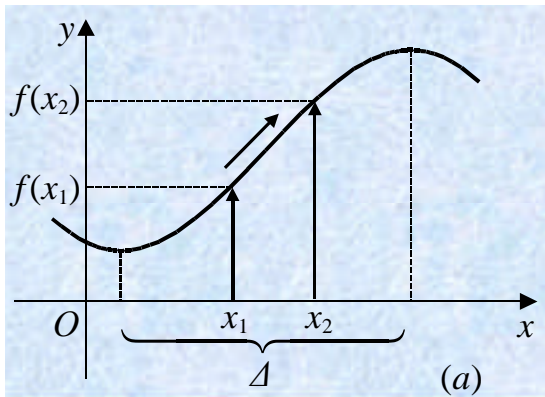
ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ

Μια συνάρτηση f λέγεται:

α) **γνησίως αύξουσα** σε ένα διάστημα Δ του πεδίου ορισμού της (Σχ.α), όταν για οποιαδήποτε $\chi_1, \chi_2 \in \Delta$ με $\chi_1 < \chi_2$ ισχύει $f(\chi_1) < f(\chi_2)$.

β) **γνησίως φθίνουσα** σε ένα διάστημα Δ του πεδίου ορισμού της (Σχ.β), όταν για οποιαδήποτε $\chi_1, \chi_2 \in \Delta$ με $\chi_1 < \chi_2$ ισχύει $f(\chi_1) > f(\chi_2)$.

Μια συνάρτηση που είναι **γνησίως αύξουσα** ή **γνησίως φθίνουσα** λέγεται **γνησίως μονότονη**.

Για να δηλώσουμε ότι η f είναι γνησίως αύξουσα (αντιστοίχως γνησίως φθίνουσα) σε ένα διάστημα Δ , γράφουμε $f \uparrow \Delta$ (αντιστοίχως $f \downarrow \Delta$).

Παράδειγμα

ι) Η συνάρτηση $f(x) = x^2$ με π.ο. το $A = \mathbb{R}$.

Στο διάστημα $[0, +\infty)$ είναι γνησίως αύξουσα

γιατί για κάθε $\chi_1, \chi_2 \in [0, +\infty)$ με $\chi_1 < \chi_2$ ισχύει

$$\chi_1^2 < \chi_2^2 \text{ άρα } f(\chi_1) < f(\chi_2) \text{ ενώ}$$

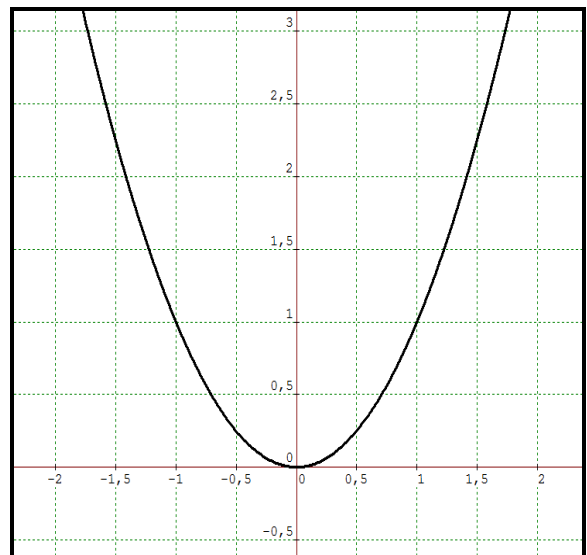
στο διάστημα $(-\infty, 0]$ είναι γνησίως φθίνουσα

γιατί για κάθε $\chi_1, \chi_2 \in (-\infty, 0]$ με $\chi_1 < \chi_2 \leq 0$

ισχύει $-\chi_1 > -\chi_2 \geq 0$ οπότε

$$(-\chi_1)^2 > (-\chi_2)^2 \Leftrightarrow \chi_1^2 > \chi_2^2$$

$$\Leftrightarrow f(\chi_1) > f(\chi_2) .$$

ΑΚΡΟΤΑΤΑ

Μια συνάρτηση f με π.ο. το A παρουσιάζει:

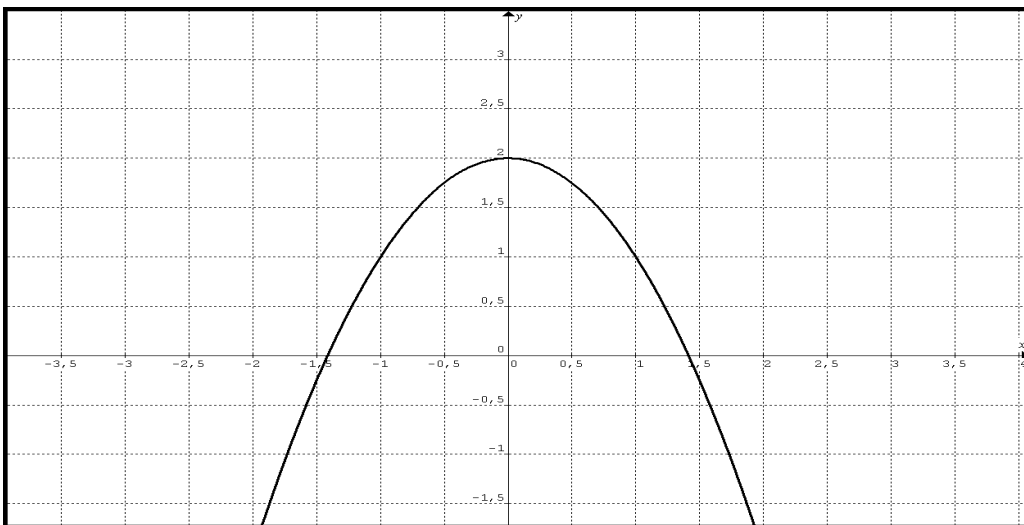
α) **μέγιστο** στο $\chi_0 \in A$ όταν $f(\chi) \leq f(\chi_0)$, για κάθε $\chi \in A$. ($f(\chi_0)$: μέγιστο της f)

β) **ελάχιστο** στο $\chi_0 \in A$ όταν $f(\chi) \geq f(\chi_0)$, για κάθε $\chi \in A$. ($f(\chi_0)$: ελάχιστο της f)

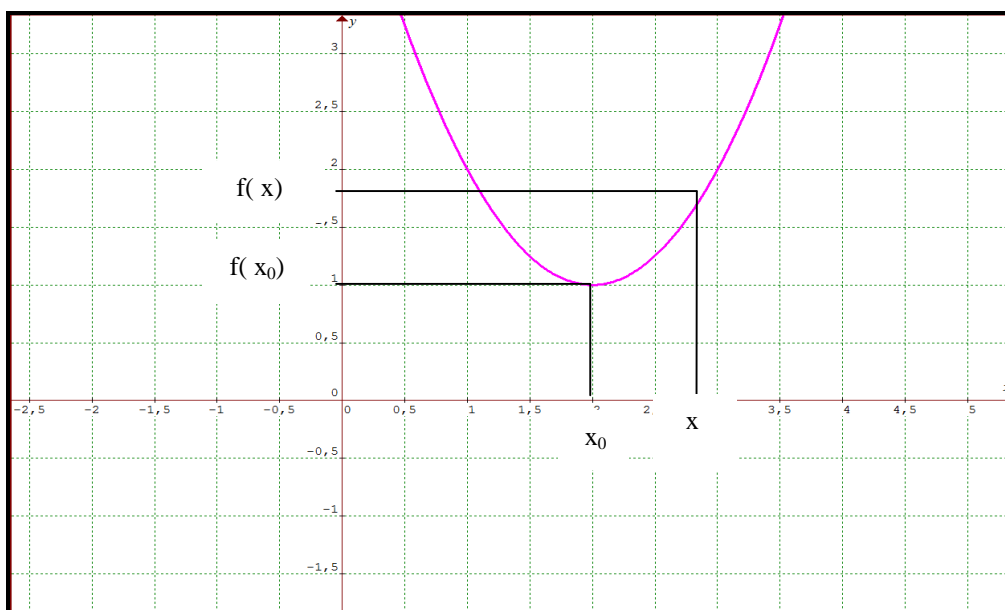
Το μέγιστο και το ελάχιστο μιας συνάρτησης, αν υπάρχουν λέγονται **ακρότατα** της f .

Παραδείγματα

- i) Η συνάρτηση $f(\chi) = -\chi^2 + 2$ με π.ο. το $A = \mathbb{R}$ παρουσιάζει μέγιστο στο $\chi_0 = 0$ το $f(0) = 2$ αφού για κάθε $\chi \in A$ ισχύει ότι $-\chi^2 + 2 \leq 2$ δηλαδή $f(\chi) \leq f(0)$.

- ii) Η συνάρτηση $f(\chi) = (\chi - 2)^2 + 1$ με π.ο. το $A = \mathbb{R}$ παρουσιάζει ελάχιστο στο $\chi_0 = 2$ το $f(2) = 1$ αφού για κάθε $\chi \in A$ ισχύει ότι $(\chi - 2)^2 + 1 \geq 1$ δηλαδή $f(\chi) \geq f(2)$.

ΑΡΤΙΑ – ΠΕΡΙΤΤΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού το A λέγεται :

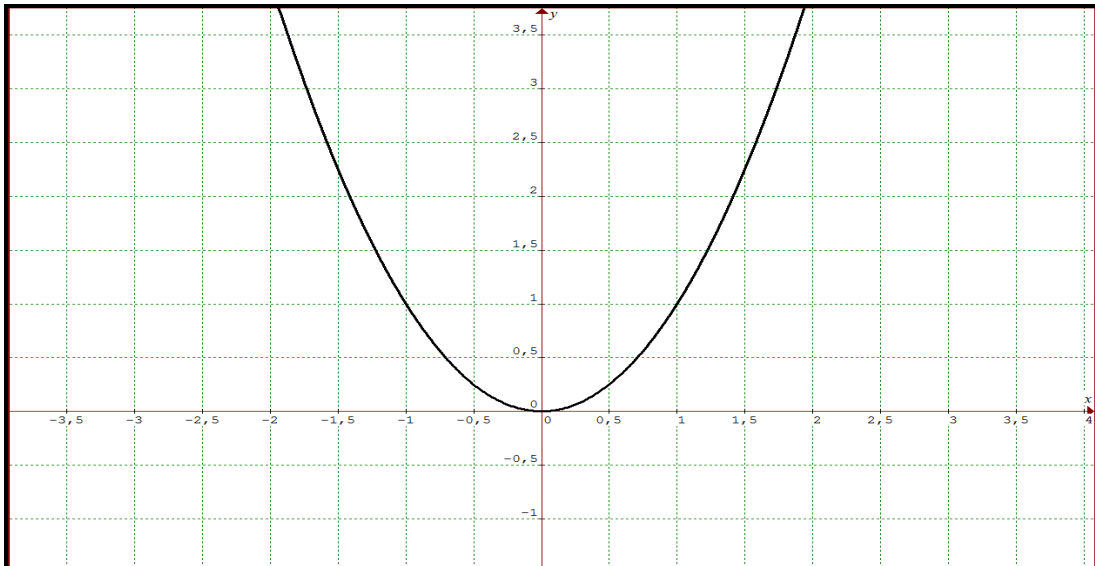
- **Άρτια** , αν για κάθε $\chi \in A$ ισχύει: $-\chi \in A$ και $f(-\chi)=f(\chi)$
- **Περιττή** , αν για κάθε $\chi \in A$ ισχύει: $-\chi \in A$ και $f(-\chi)=-f(\chi)$.

Η γραφική παράσταση κάθε **άρτιας** συνάρτησης έχει **άξονα συμμετρίας τον $y'y$** , ενώ κάθε **περιττής** έχει **κέντρο συμμετρίας την αρχή των αξόνων O** .

Παραδείγματα

α) Η συνάρτηση $f(\chi)=\chi^2$ έχει πεδίο ορισμού το $A=\mathbb{R}$

Για κάθε $\chi \in A=\mathbb{R}$ ισχύει ότι $-\chi \in A$ και $f(-\chi)=(-\chi)^2=\chi^2=f(\chi)$. Άρα η f είναι **άρτια**.

β) Η συνάρτηση $f(\chi)=\chi^3$ έχει π.ο. το $A=\mathbb{R}$

Για κάθε $\chi \in A=\mathbb{R}$ ισχύει ότι $-\chi \in A$ και $f(-\chi)=(-\chi)^3=-\chi^3=-f(\chi)$. Άρα η f είναι **περιττή**.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να μελετήσετε ως προς την μονοτονία τους τις συναρτήσεις

α) $f(x) = 2x - 3$

β) $f(x) = -3x + 2$

γ) $f(x) = \sqrt{x - 2}$

δ) $f(x) = 3 - \sqrt{3 - x}$

ε) $f(x) = 2x^2 + 3$.

2) Να βρείτε τα ακρότατα των συναρτήσεων αν υπάρχουν

α) $f(x) = 3(x - 1)^2 + 2$

β) $f(x) = -2 |x - 1| - 3$

γ) $f(x) = 3 + \sqrt{x - 2}$

δ) $f(x) = x^3$

3) Να βρείτε ποιες από τις συναρτήσεις είναι άρτιες και ποιες είναι περιττές.

α) $f(x) = 5x^4 - 2x^6$

β) $f(x) = -x^3 - x$

γ) $f(x) = -3 |x| - 5$

δ) $f(x) = 2 |x - 3| + 1$

ε) $f(x) = \sqrt{x + 1}$.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

2.2 ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΗ – ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ ΚΑΜΠΥΛΗΣ

Κατακόρυφη μετατόπιση

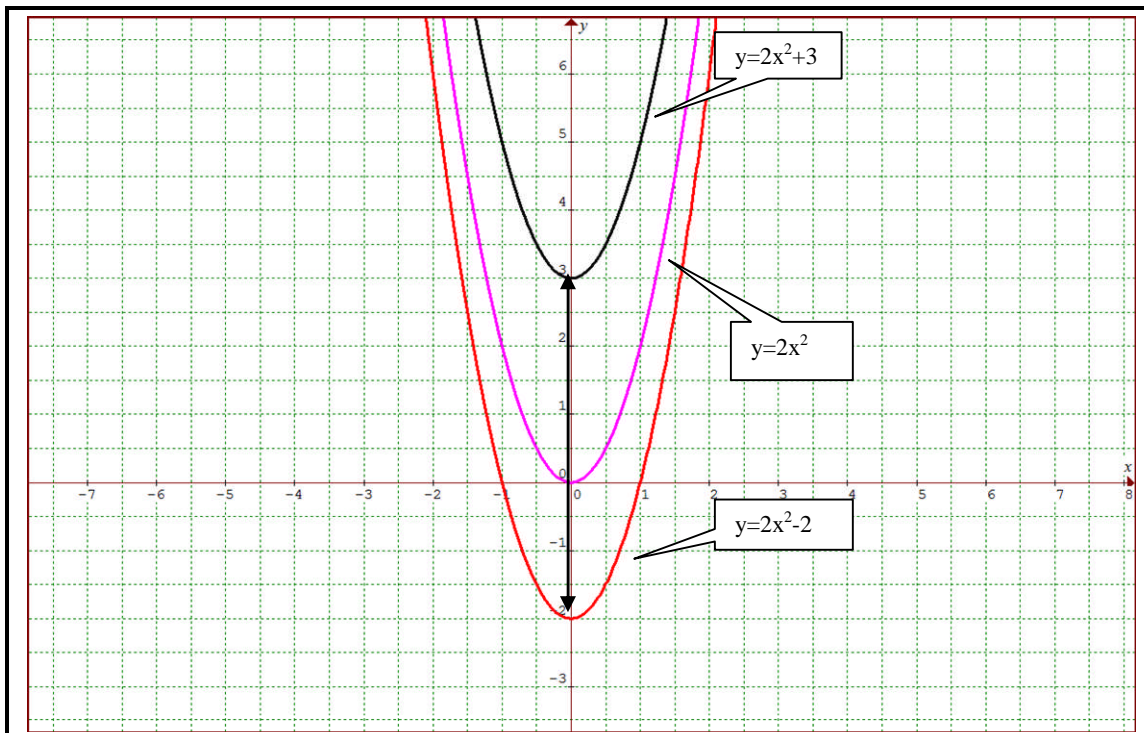
Η γραφική παράσταση της συνάρτησης f , με:

$$f(x) = \varphi(x) + c, \text{ όπου } c \in \mathbb{R},$$

προκύπτει από μια κατακόρυφη μετατόπιση της γραφικής παράστασης της φ κατά c μονάδες. (Προς τα *πάνω* αν $c > 0$ και προς τα *κάτω* αν $c < 0$).

Παράδειγμα:

- Για να γίνει η γραφ. παράσταση της $y=2x^2+3$, κάνω πρώτα την γραφ. παράσταση της $y=2x^2$ και στην συνέχεια την μετατοπίζω παράλληλα στον y' κατά **3 μονάδες προς τα πάνω**.
- Για να γίνει η γραφ. παράσταση της $y=2x^2-2$, κάνω πρώτα την γραφ. παράσταση της $y=2x^2$ και στην συνέχεια την μετατοπίζω παράλληλα στον y' κατά **2 μονάδες προς τα κάτω**.

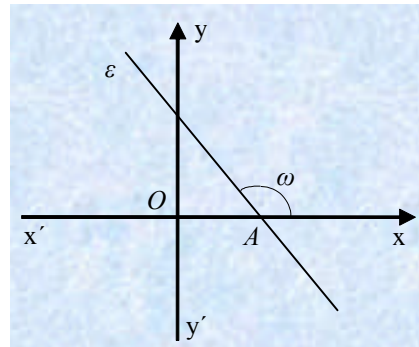
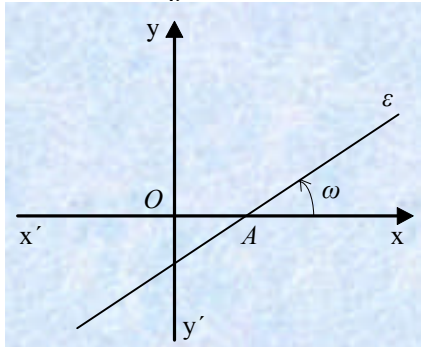

ΜΕΛΕΤΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΝ

ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ $f(x)=ax+\beta$

Γωνία που σχηματίζει ευθεία ϵ με τον άξονα $x'x$ - Συντελεστής διεύθυνσης

- Έστω Oxy ένα σύστημα συντεταγμένων στο επίπεδο και ϵ μια ευθεία που τέμνει τον άξονα $x'x$ στο σημείο A .

Τη γωνία ω που διαγράφει ο άξονας $x'x$ όταν στραφεί γύρω από το A κατά τη θετική φορά μέχρι να συμπέσει με την ευθεία ϵ τη λέμε γωνία που σχηματίζει η ϵ με τον άξονα $x'x$.

- Αν η ευθεία ϵ είναι παράλληλη προς τον άξονα $x'x$, τότε λέμε ότι σχηματίζει με αυτόν γωνία $\omega = 0$.

Σε κάθε περίπτωση για τη γωνία ω ισχύει $0^\circ \leq \omega < 180^\circ$.

Ως **συντελεστή διεύθυνσης** ή ως **κλίση** μιας ευθείας ϵ ορίζουμε την **εφαπτομένη της γωνίας ω που σχηματίζει η ϵ με τον άξονα $x'x$** . Ο συντελεστής διεύθυνσης μιας ευθείας ϵ συμβολίζεται συνήθως με λ_ϵ ή απλά με λ .

Είναι φανερό ότι ο συντελεστής διεύθυνσης της ευθείας ϵ είναι:

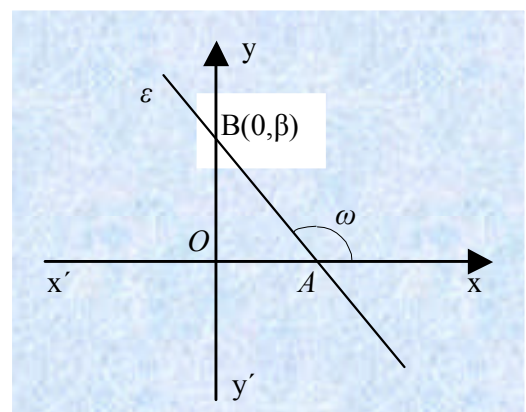
- **θετικός**, αν η γωνία ω είναι **οξεία**,
- **αρνητικός**, αν η γωνία ω είναι **αμβλεία** και
- **μηδέν**, αν η γωνία ω είναι **μηδέν**.
- Στην περίπτωση που η γωνία ω είναι **ίση με 90°** , δηλαδή όταν η ευθεία ϵ είναι κάθετη στον άξονα $x'x$, **δεν ορίζουμε συντελεστή διεύθυνσης για την ϵ** .

Η γραφική παράσταση της συνάρτησης $f(x)=ax+\beta$

Η γραφική παράσταση της συνάρτησης $f(x)=ax+\beta$ είναι μια **ευθεία γραμμή**, η οποία τέμνει τον άξονα $y'y$ στο σημείο $B(0,\beta)$ και σχηματίζει με τον άξονα $x'x$ γωνία ω , για την οποία ισχύει: **$\epsilon\phi\omega=a$**

Ο αριθμός a επομένως είναι ο **συντελεστής διεύθυνσης** της ευθείας και καθορίζει την διεύθυνσή της.

- Αν $a > 0$, τότε $0^\circ < \omega < 90^\circ$
- Αν $a < 0$, τότε $90^\circ < \omega < 180^\circ$
- Αν $a = 0$, τότε $\omega = 0^\circ$.

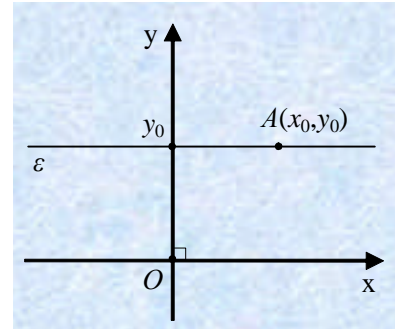
— Δεν ορίζεται ο συντελεστής διεύθυνσεως ευθείας που είναι παράλληλη στον άξονα $y'y$.
Μια τέτοια ευθεία δεν είναι γραφική παράσταση συνάρτησης.

— Δύο ευθείες ϵ_1 και ϵ_2 με εξισώσεις $y=a_1x+\beta_1$ και $y=a_2x+\beta_2$ αντίστοιχα είναι :

παράλληλες αν $a_1=a_2$ και κάθετες αν $a_1 \cdot a_2 = -1$

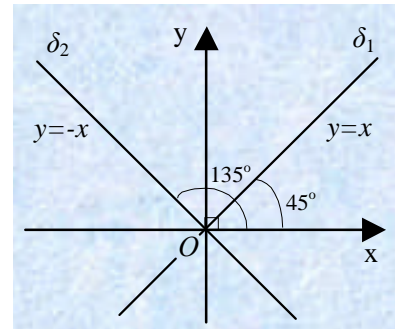
Ειδικές περιπτώσεις

i) Αν $a = 0$, η συνάρτηση παίρνει την μορφή $f(x) = \beta$ και λέγεται **σταθερή συνάρτηση**, διότι η τιμή της είναι η ίδια για κάθε $x \in \mathbb{R}$.
Αν έχουμε μία τέτοια ευθεία που να διέρχεται από ένα σημείο $A(x_0,y_0)$ και να είναι παράλληλη στον $x'x$ έχει εξίσωση $y=y_0$.

ii) Αν $\beta=0$ τότε παίρνει την μορφή $f(x)=ax$ και η γραφική της παράσταση είναι ευθεία που διέρχεται από την αρχή O .

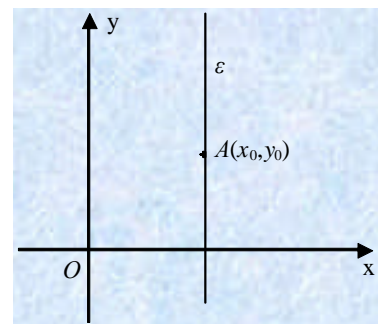
Ειδικότερα για $a=1$ και $a=-1$ οι ευθείες $y=x$ και $y=-x$ είναι οι διχοτόμοι των γωνιών των αξόνων.

iii) Οι ευθείες που είναι παράλληλες προς τον άξονα $y'y$, δεν είναι γραφικές παραστάσεις συναρτήσεων και δεν εκφράζονται με την μορφή $f(x)=ax+\beta$.

Ωστόσο αν έχουμε μία τέτοια ευθεία που να διέρχεται από ένα σημείο $A(x_0,y_0)$ και να είναι παράλληλη στον $y'y$ έχει εξίσωση $x=x_0$.

(Όλα τα σημεία της έχουν τετμημένη x_0).

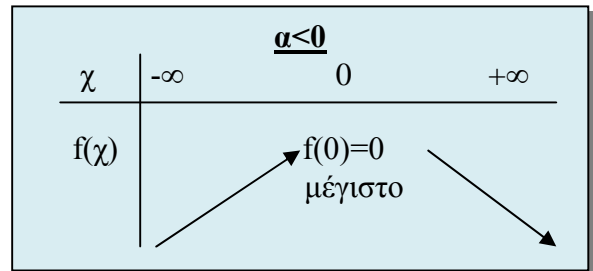
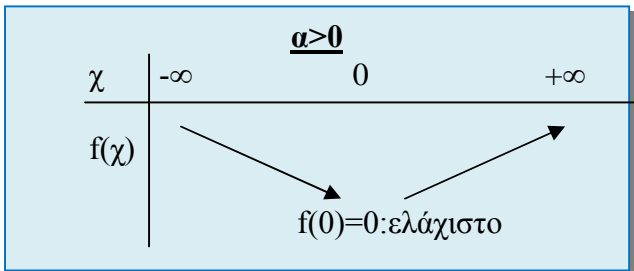
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ $f(x)=ax^2, a \neq 0$

Πεδίο ορισμού: $A=\mathbb{R}$

Είναι **άρτια** συνάρτηση και επομένως η γραφ. παράστασή της έχει **άξονα συμμετρίας** τον $y'y$.

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ—ΑΚΡΟΤΑΤΑ

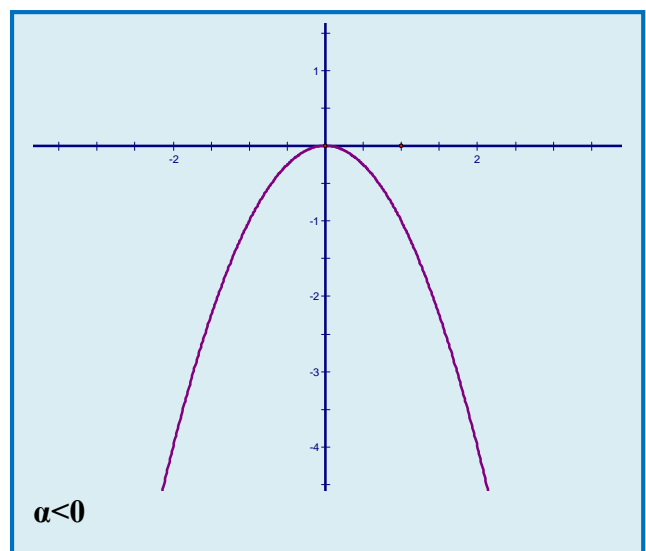
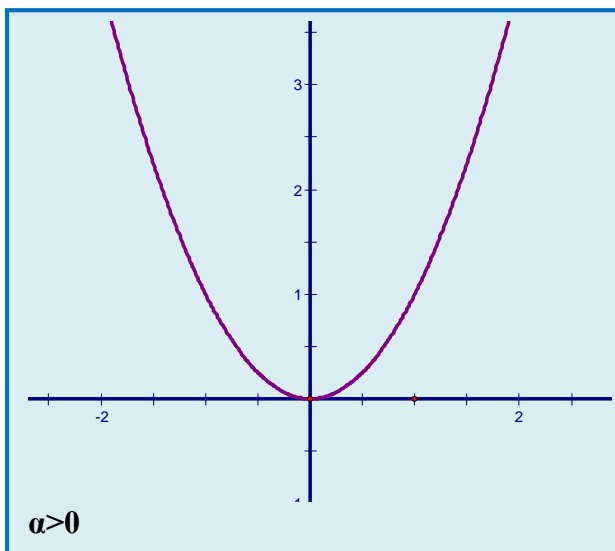

Δηλαδή: αν $a > 0$ είναι γνησίως φθίνουσα στο $(-\infty, 0]$ και γνησίως αύξουσα στο $[0, +\infty)$ ενώ

αν $a < 0$ είναι γνησίως αύξουσα στο $(-\infty, 0]$ και γνησίως φθίνουσα στο $[0, +\infty)$

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η γραφική της παράσταση είναι μία **παραβολή** με άξονα συμμετρίας τον $\psi'\psi$ και **κορυφή** την αρχή O , όπως φαίνεται από τα παρακάτω.

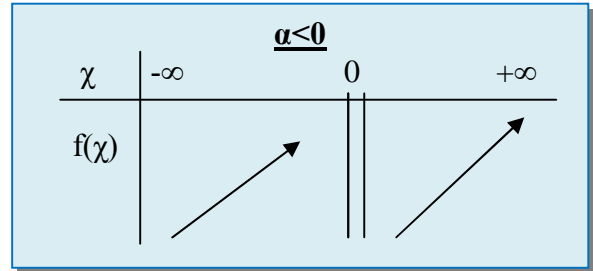
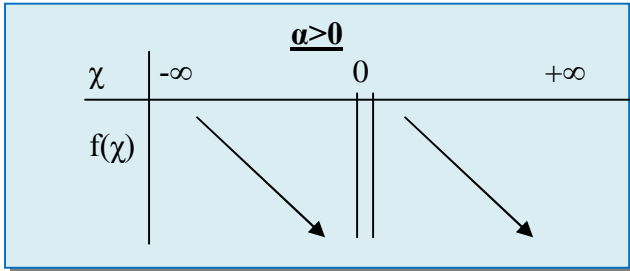

ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ $f(x) = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha \neq 0$

Πεδίο ορισμού: $A = \mathbb{R}^*$

Είναι **περιττή** συνάρτηση και επομένως η γραφ. παράστασή της έχει **κέντρο συμμετρίας** την αρχή των αξόνων O .

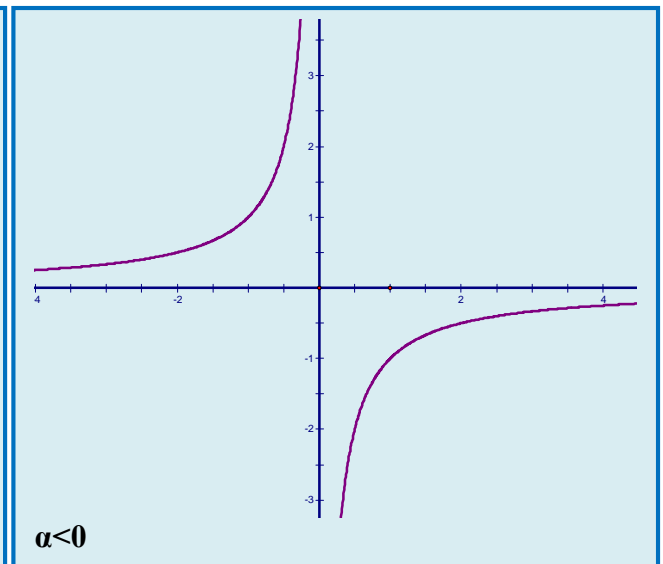
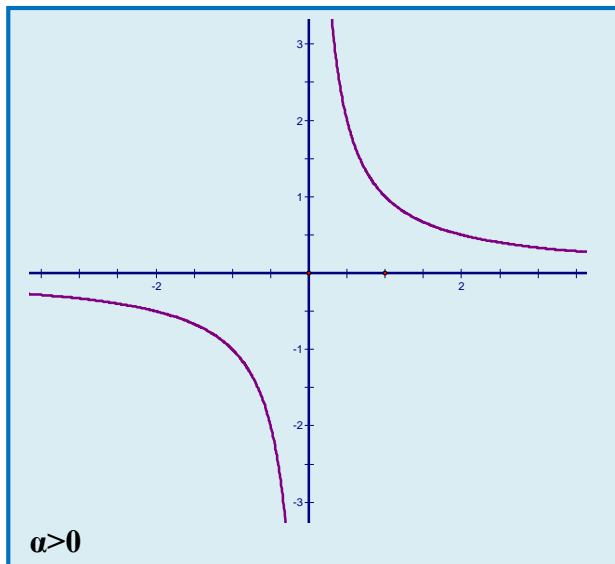
ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ - ΑΚΡΟΤΑΤΑ

Δηλαδή: αν $\alpha > 0$ είναι γνησίως φθίνουσα στο $(-\infty, 0)$ και στο $(0, +\infty)$ ενώ
 αν $\alpha < 0$ είναι γνησίως αύξουσα στο $(-\infty, 0)$ και στο $(0, +\infty)$
 Η συνάρτηση αυτή **δεν έχει ακρότατα**.

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

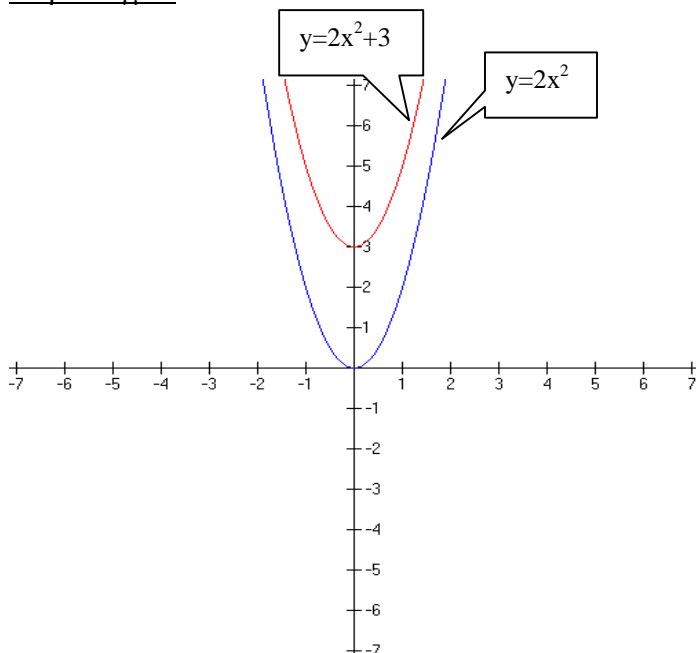
Η γραφική της παράσταση είναι μία **υπερβολή** με κέντρο συμμετρίας το O και **ασύμπτωτες** τους άξονες $x'x$ και $y'y$, όπως φαίνεται από τα παρακάτω.

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΝ: $f(x)=ax^2+k, a \neq 0$.

Κάνουμε την γραφική παράσταση της $y=ax^2$ και στη συνέχεια μετατόπισή της παράλληλα στον y' κατά k μονάδες (προς τα πάνω αν $k>0$ και προς τα κάτω αν $k<0$).

Παράδειγμα:

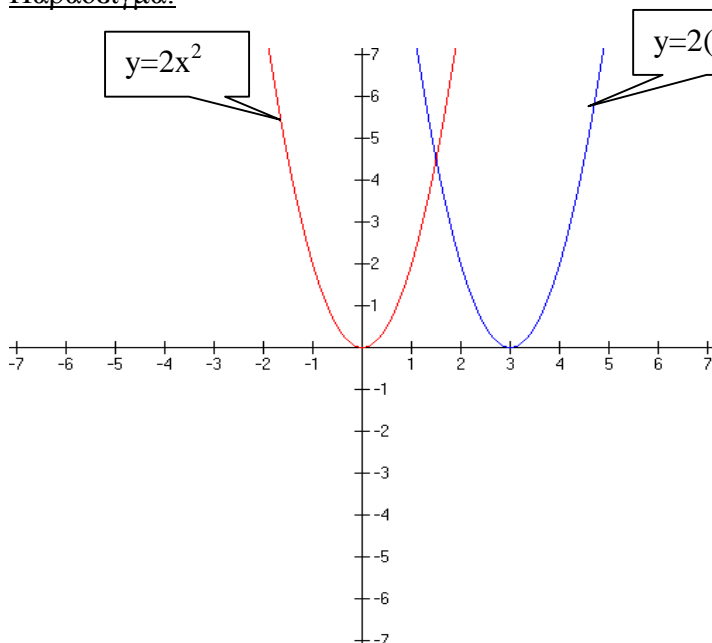

Για να γίνει η γραφ. παράσταση της $y=2x^2+3$, κάνω πρώτα την γραφ. παράσταση της $y=2x^2$ και στην συνέχεια την μετατοπίζω παράλληλα στον y' κατά 3 μονάδες προς τα πάνω.

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΝ: $f(x)=a(x-p)^2, a \neq 0$.

Κάνουμε την γραφική παράσταση της $y=ax^2$ και στη συνέχεια μετατόπισή της παράλληλα στον x' κατά p μονάδες (προς τα δεξιά αν $p>0$ και προς τα αριστερά αν $p<0$).

Παράδειγμα:

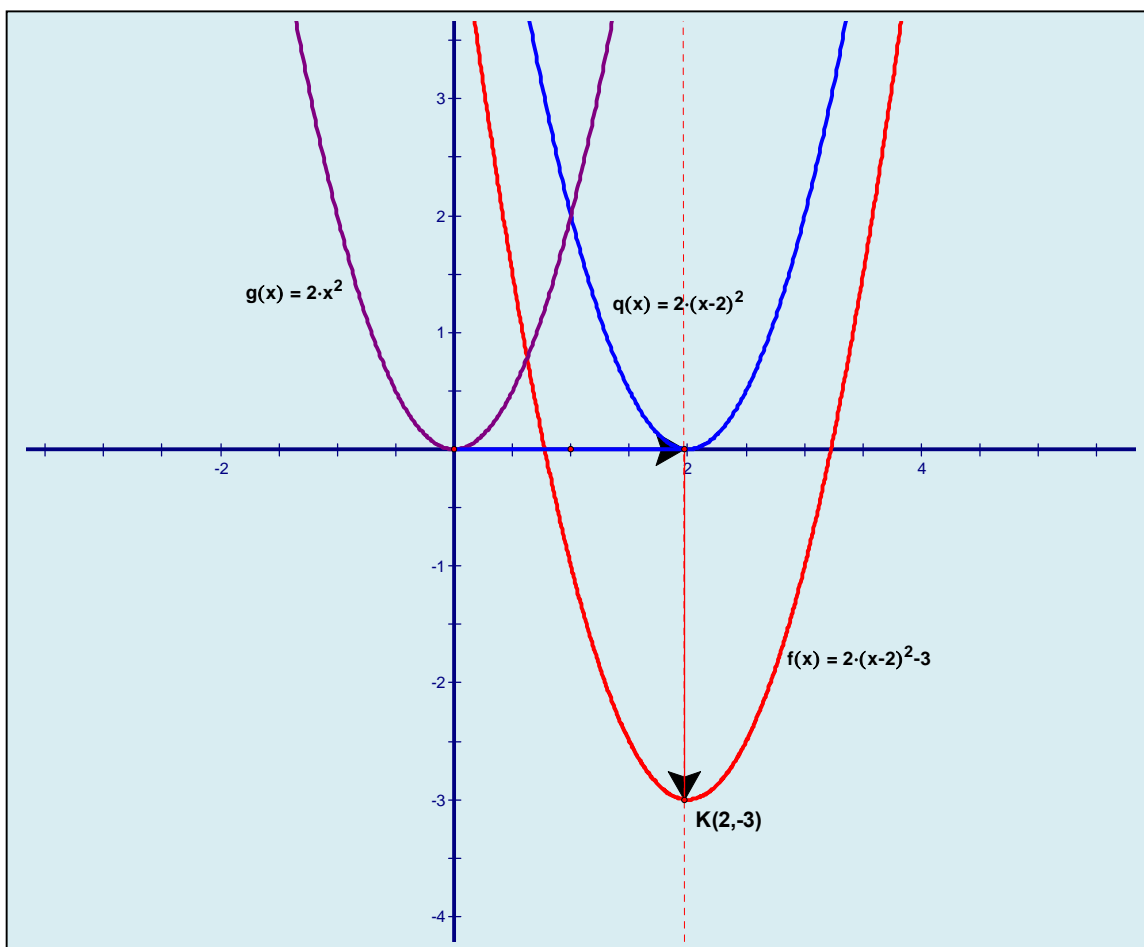

Για να γίνει η γραφ. παράσταση της $y=2(x-3)^2$, κάνω πρώτα την γραφ. παράσταση της $y=2x^2$ και στην συνέχεια την μετατοπίζω παράλληλα στον x' κατά 3 μονάδες προς τα δεξιά.

ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗΣ:

$$f(x)=ax^2+\beta x+\gamma, a\neq 0.$$

Η συνάρτηση $f(x)=2x^2-8x+5$ παίρνει τη μορφή $f(x)=2(x-2)^2-3$ οπότε η γραφική παράσταση της προκύπτει από τη $y=2x^2$, την οποία μετατοπίζουμε αρχικά κατά 2 μονάδες παράλληλα προς τον x , ώστε να προκύψει η $y=2(x-2)^2$ και στη συνέχεια κατά -2 μονάδες παράλληλα στον y οπότε προκύπτει η παραβολή με κορυφή το σημείο $K(2,-3)$ και άξονα συμμετρίας την ευθεία $x=2$ όπως φαίνεται στο σχήμα.

Με ανάλογο τρόπο ο τύπος της συνάρτησης $f(x)=ax^2+\beta x+\gamma, a\neq 0$ παίρνει τη μορφή

$$f(x) = a\left(x + \frac{\beta}{2a}\right)^2 - \frac{\Delta}{4a},$$

οπότε η συνάρτηση παριστάνεται γραφικά από μια **παραβολή**

με **άξονα συμμετρίας** την ευθεία $x = -\frac{\beta}{2a}$ και **κορυφή** το σημείο $K\left(-\frac{\beta}{2a}, -\frac{\Delta}{4a}\right)$.

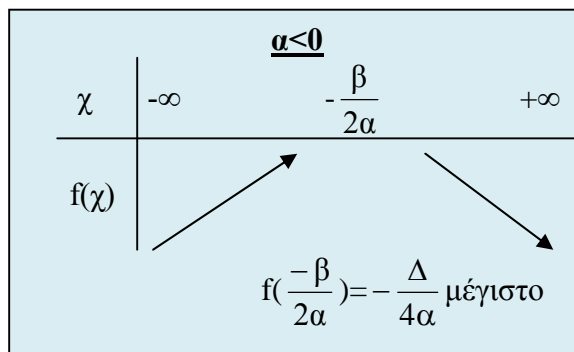
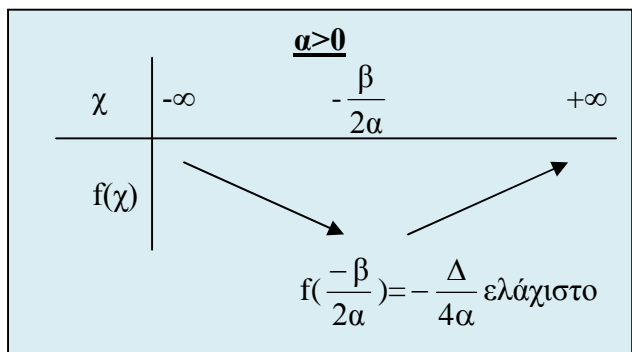
Η παραβολή αυτή τέμνει τον άξονα x στα σημεία του που έχουν τετμημένες τις ρίζες της εξίσωσης $ax^2+\beta x+\gamma=0$ και τον άξονα y στο σημείο $(0, f(0))$.

Η μονοτονία καθώς και τα ακρότατά της φαίνονται στους παρακάτω πίνακες και η γραφική της παράσταση γίνεται άμεσα όπως στο παράδειγμα.

$$f(x)=ax^2+\beta x+\gamma, a\neq 0.$$

Πεδίο ορισμού: $A=\mathbb{R}$

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ—ΑΚΡΟΤΑΤΑ

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η γραφική της παράσταση είναι μία **παραβολή** με άξονα συμμετρίας την ευθεία $x = -\frac{\beta}{2\alpha}$

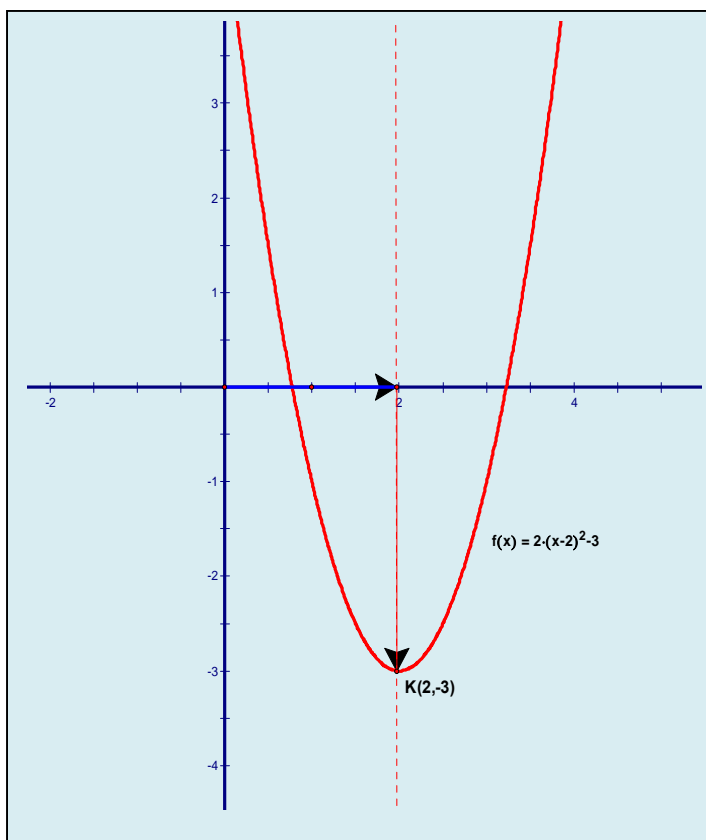
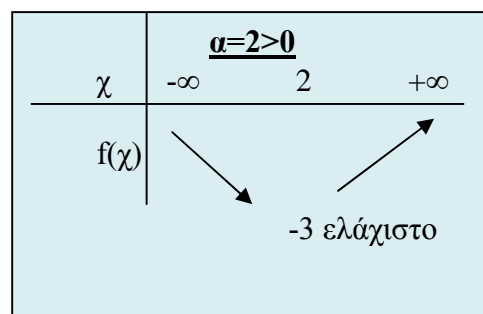
και **κορυφή** το σημείο $K(-\frac{\beta}{2\alpha}, -\frac{\Delta}{4\alpha})$, όπως φαίνεται από τα παρακάτω. Τέμνει τον άξονα

x 's στα σημεία του που έχουν τετμημένες τις ρίζες της εξίσωσης $ax^2+\beta x+\gamma=0$ και τον άξονα y 'y στο σημείο $(0,f(0))$.

Παράδειγμα:

Η συνάρτηση $f(x)=2x^2-8x+5$ έχει: $a=2>0$

$-\frac{\beta}{2\alpha}=2$ και $-\frac{\Delta}{4\alpha}=-3$. Επομένως έχουμε τον πίνακα μεταβολών.

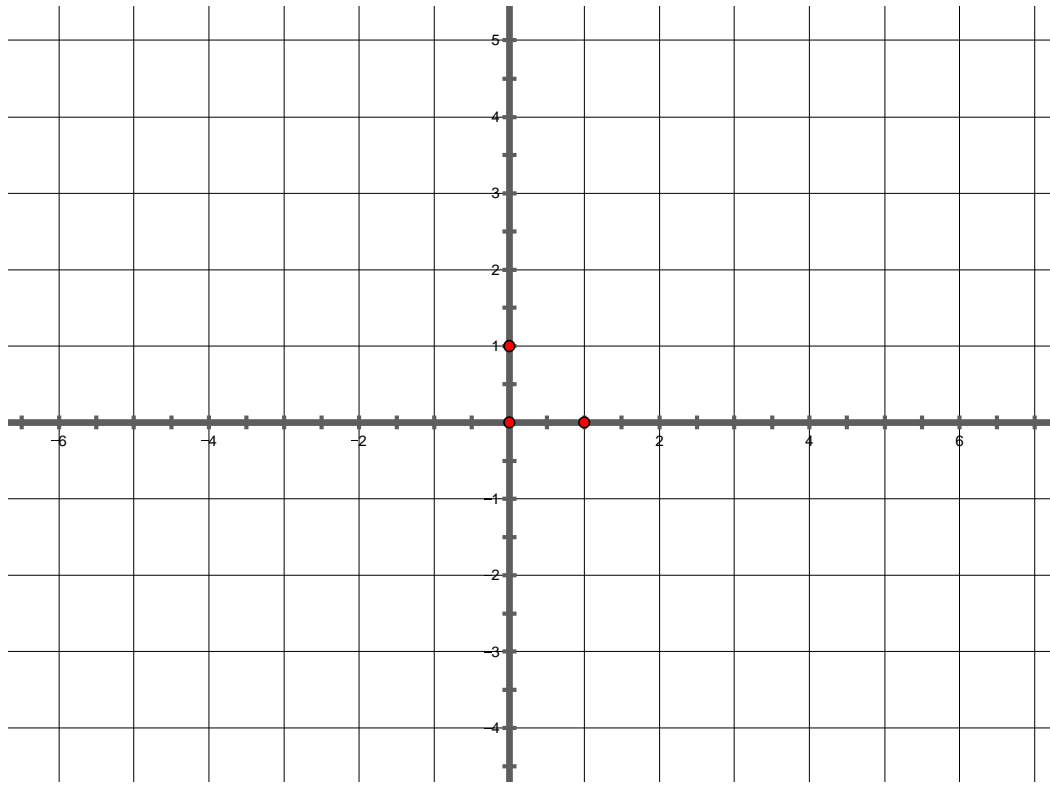
Δηλαδή η συνάρτηση f

- _ είναι **γνησίως φθίνουσα** στο διάστημα $(-\infty, 2]$ και
- γνησίως αύξουσα** στο $[2, +\infty)$.
- _ για $x=2$ παρουσιάζει **ελάχιστο** το $f(2)=-3$
- _ έχει **κορυφή** το σημείο $K(2,-3)$ και **άξονα συμμετρίας** την ευθεία $x=2$.

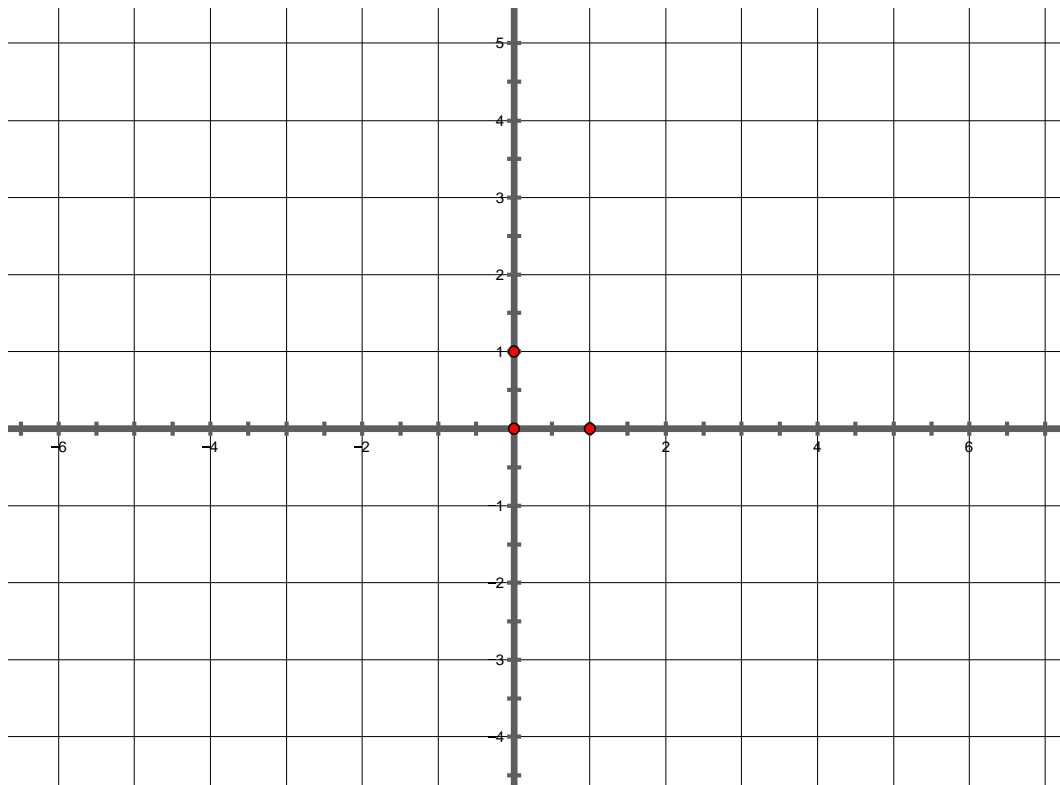
ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να γίνουν οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων

α) $y = 3x^2$ και $y = -3x^2$ στο ίδιο σύστημα αξόνων.

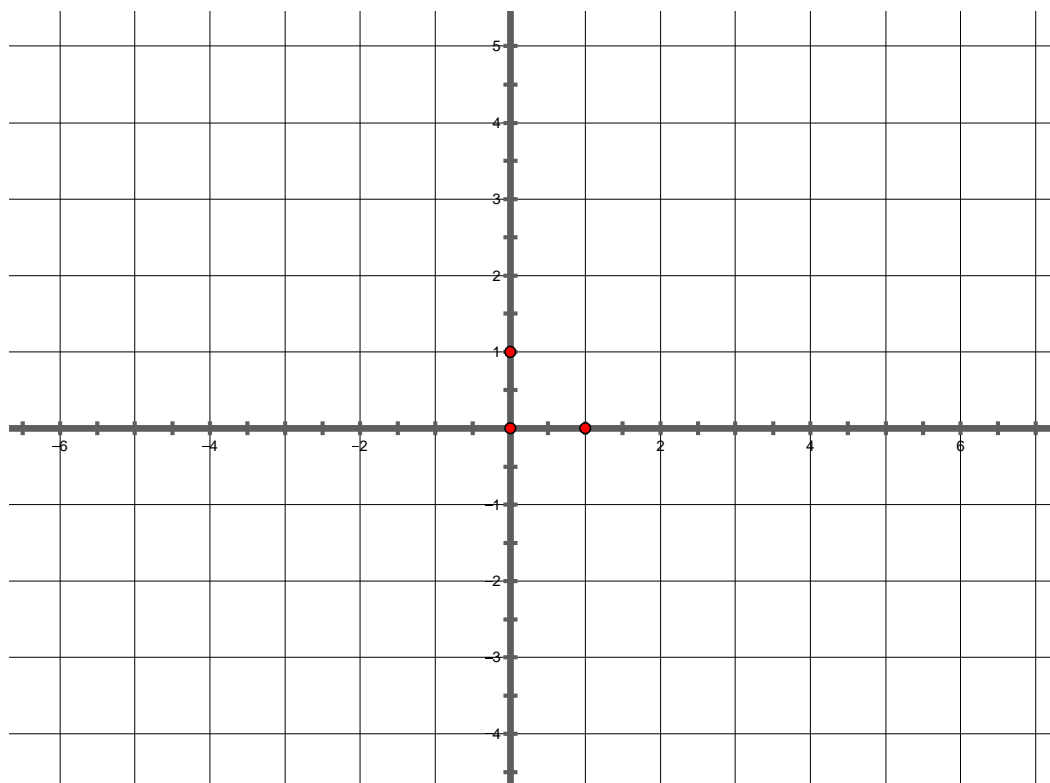

β) $y = 3x^2$ και $y = \frac{1}{3}x^2$ στο ίδιο σύστημα αξόνων.

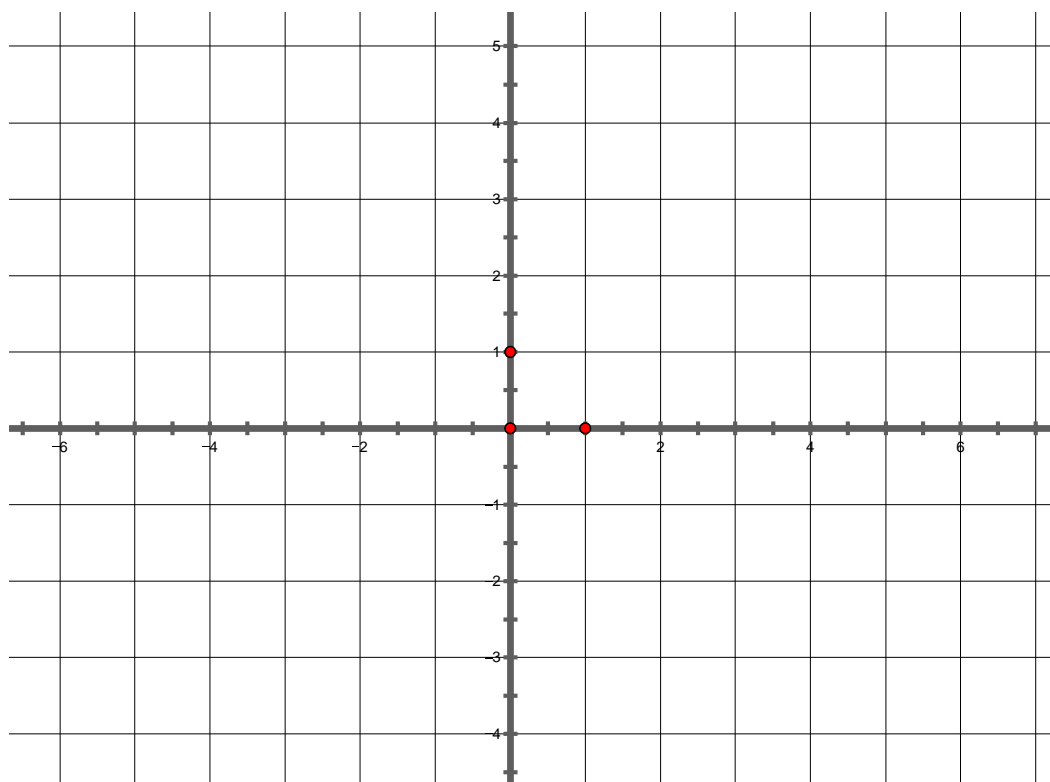

2) Να γίνουν οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων:

α) $y = 3x^2 - 2$ και $y = 3(x-2)^2$ στο ίδιο σύστημα αξόνων.

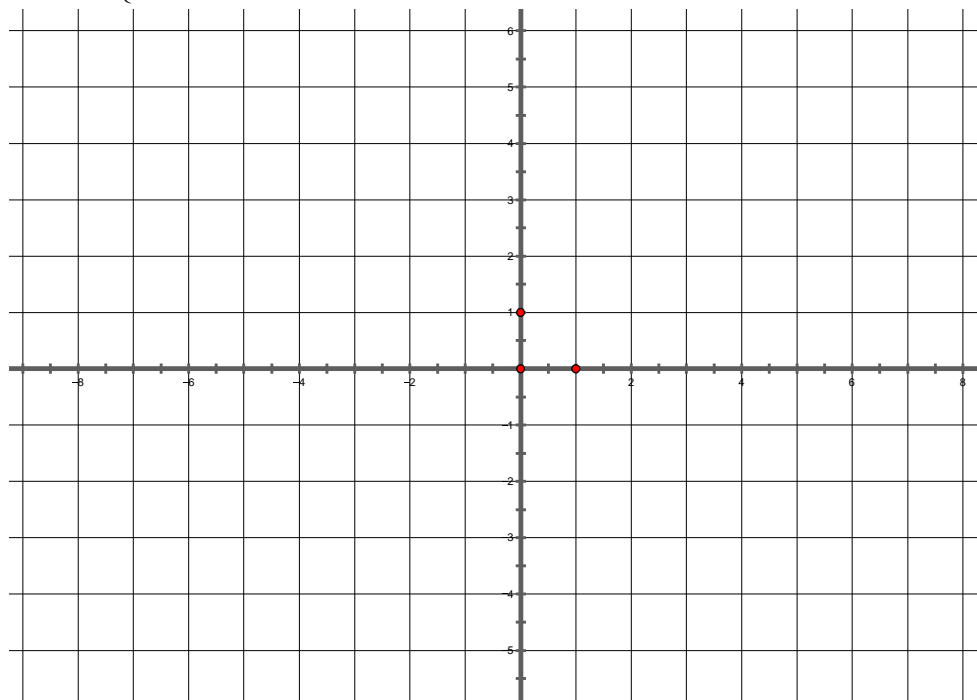

β) $y = -3x^2 + 2$ και $y = -3(x+2)^2$ στο ίδιο σύστημα αξόνων.

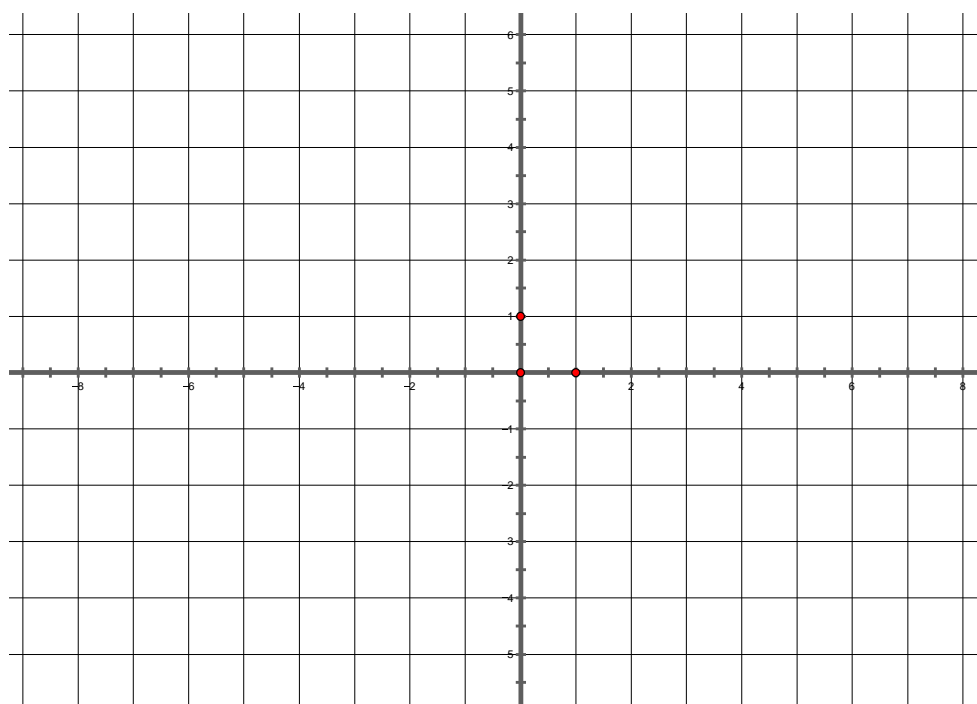

3) Να γίνουν οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων:

$$\alpha) f(x) = \begin{cases} 2x - 3, & x \leq 1 \\ 2x^2, & x > 1 \end{cases}$$

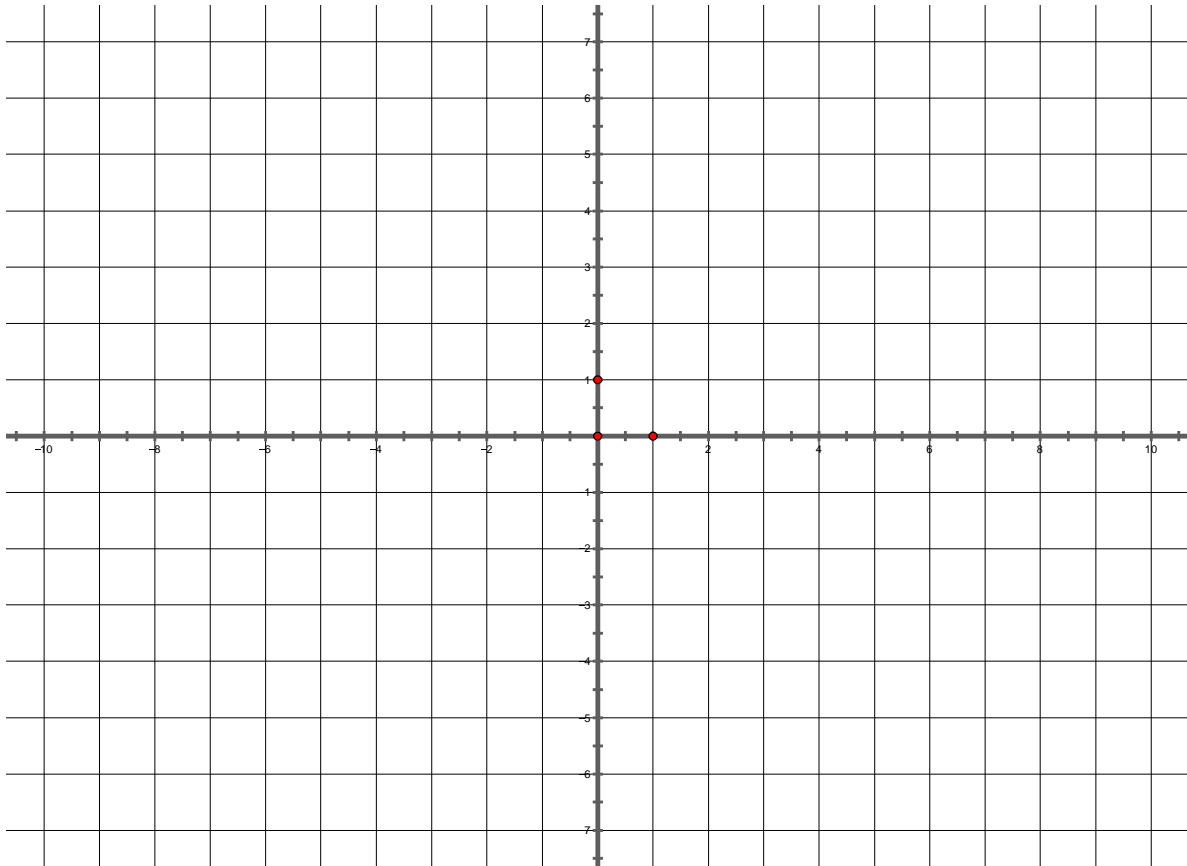
$$\beta) g(x) = \begin{cases} 3x + 5, & x \leq -2 \\ -2, & -2 < x \leq 1 \\ -\frac{2}{x}, & x > 1 \end{cases}$$

4) Να γίνουν οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων

i) $f(x)=x^2-3x+2$

ii) $g(x)= -2x^2-12x-20$.

5) Οι παρακάτω γραφικές παραστάσεις αντιπροσωπεύουν συναρτήσεις γενικής μορφής $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$. Συμπληρώστε το πρόσημο του Δ και του a στον πίνακα.

<p>A.</p>	<p>B.</p>	<p>Γ.</p>																		
<p>Δ.</p>	<p>E.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Δ</th> <th>a</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>B</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Γ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Δ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>E</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Δ	a	A			B			Γ			Δ			E		
	Δ	a																		
A																				
B																				
Γ																				
Δ																				
E																				

6) Να γίνουν οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων

i) $f(x)=x^2-3x+2$

ii) $g(x)=2x^2-4x+2$

iii) $h(x) =3x^2-3x+2$.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX